

Konginkangas-koru

Kalevala Korun hopeaseppä Seija Lindström ja emeritusprofessori, arkeologi Unto Salo vuonna 2010 ilmestyneessä kirjassaan Kuutar ja Ikiturso, rakastetuimpien Kalevalakorujen jäljillä, valoittavat Kalevalakorujen kulttuurihistoriaa kahden eri näkökulman vuoropuhelusta, tieteellisen tutkimuksen ja luovan työn mielikuvituksellisen fiktion pohjalta.

Vuonna 1935 vietettiin Kalevalan satavuotisjuhlaa, Akseli Gallen-Kallelan taiteesta järjestettiin näyttely, kalevalaisaiheisia postimerkkejä myytiin ja sukunimiä suomennettiin. Helsingissä järjestettiin suuret juhlat Kalevalan 100-vuotisjuhlien kunniaksi. Kirjailija Elsa Heporanta sai idean kansallisten korujen saamisesta juhlistamaan kalevalaista kulttuurihistoriaamme. Hän ideoi aluksi muistomerkin pystyttämistä suomalaiselle naiselle. Varat patsaan pystyttämiseksi alkuvaikeuksien jälkeen kerättiin teettämällä koruja Kansallismuseosta löydettyjen arkeologisten korujen perusteella. Idea johti Kalevalaisten Naisten Liiton perustamiseen, joka puolestaan perusti Kalevala Korun.

Kalevala on myyttinen eepos, joka kertoo muinaisesta hengenhistoriastamme, maailmankuvastamme, uskomme ja itseymmärryksemme vaiheista. Kalevalan muinaisrunot edustavat kantasuomalaista kieltämme ja myös lainattujen kansanrunojen motiivien työstämistä suomalaiseen perinteeseemme. Ne ovat kulttuurimme ydinhistoriaa, mutta eivät selitä kansallista historiaamme. Kalevalaiset runot ovat meidän suomalaisten osuutta euroopalaisessa kulttuurissa. Kalevalaiset korut ovat suomalaisia, mutta ne ilmentävät myös Suomen ikiaikaista yhteyttä eurooppalaiseen ja kaukaisempaankin kulttuurivaikutukseen. Konginkangas-korukin ilmentää länsieuroopalaista muotoilua.

Kirjassa kerrotaan Konginkangas-korussa olevalle kuviolle uusi selitys. Alkuperäiskorua, soikeaa kupurasolkea, koristaa kaksi toisiinsa punoutuvaa soikiota - kyseessä on kristillinen symboli - sekä kaksi yksinkertaistunutta akantusköynnöstä, jotka yhtyvät palmettimaiseksi kolmiolehdykäksi ja symboloivat ilmeisesti taivasten valtakuntaa ja pyhää kolminaisuutta. Soikiosommitelmaa on nimitetty aiemmin osmansolmuksi.

Kirkkojen Kristusta ja Neitsyt Mariaa esittävissä maalauksissa heitä ympäröi aluksi soikea, sittemmin suippopäinen kehys, mandorla, joka suojasi kuvien muita henkilöitä heidän huikaisevalta kirkkaudeltaan. Mandorla on geometrinen kuvio, joka muodostuu kun kahden ympyrän piirit leikkaavat keskipisteet. Kristillisenä symbolina mandorla kuvaa tavallista sädekehää suurempaa pyhyttä. Konginkangas-korun soikea muoto kuvaa tätä mandorlaa. Jos soljen suippopäinen kehys osoittaa gotiikan vaikutusta, solki voinee olla aikaisintaan 1100-luvulta, eikä aikaisempi ajoitus voisi siis tulla kysymykseen.

Konginkangas-koru löydettiin rautakauden ristiretkiaikaisesta haudasta Savolaisen kauppatalon pihasta kesällä 1913, kun pihassa portaan edessä olevaa 7,5 x 8,5 m ympyräistä kumpua tasoitettiin. Metsätie oli jo kuluttanut pienen osan kummun pohjoispäästä. Kummun korkeus lienee ollut noin 50 cm. Hjalmar Appelgren-Kivalo suoritti siellä kaivauksia seuraavana kesänä 6. ja 7. heinäkuuta. Hauta on ainutlaatuinen näin syvällä sisämaassa. Haudasta löytyi kaksi erikuvioista pronssista soikeaa kupurasolkea, pronssinen ketjünkannatin, pronssinen hevosenkenkäsolki, pari kuparikattilan palasta, kaksi rautakirvestä, kaksi puukonterää, pala villakangasta, pronssispiraaleja ja niiden pronssihomeen säilyttämiä villakankaan jäänteitä, pronssinen kulkusriipus, rautainen nuolenkärki, pala tuluspiitä ja jänteet hirven tai metsäpeuran taljasta. Haudatut olivat alueen ikivanhan pyyntiväestön edustajia, paikallisia asukkaita, jotka olivat hankkineet korunsa ja aseensa eräkaupan avulla niin kaakosta kuin lounaasta. Vainajat haudattiin siihen aikaan yleensä juhla-asussa. Rautakauden lopun naisen vaatteista tunnetaan pitkähihainen aluspaita ja olkapäiltä kupurasoljilla

kiinnitetty hame sekä esiliina ja viitta. Soikeita kupurasolkia käytettiin olkasolkina naisten puvuissa ristiretkiajalla Hämeessä ja Itä-Suomessa. Janakkalan Kurjen solki on identtinen Konginkangas-korun kanssa, koska sitä on löydetty sieltäkin. Kupurasoljen malli on lännestä tullutta muotoilua, mutta kotimaista tuotantoa.

Helena Simonaho

Lähde

Kuutar ja Ikiturso, Rakastetuimpien kalevalakorujen jäljillä

Seija Lindström / Unto Salo

Keski-Suomen Museon amanuenssi Miikka Kumpulainen /

Hjalmar Appelgren-Kivalo

Valokuvat

Museovirasto

Helena Simonaho

Yrjö Savolaisen perikunta